

Національний університет «Одеська юридична академія»

Робоча група з питань розвитку кримінального права
Комісії по правовій реформі при Президентові України

Робоча група з питань кримінального та кримінального процесуального права
Науково-консультативної ради при Голові Верховної ради України

Південний регіональний центр Національної академії правових наук України
Кафедра кримінального права НУ «ОЮА»

Одеський місцевий осередок ГО «Всеукраїнська асоціація кримінального права»

Завдання кримінального права в умовах надзвичайного стану

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції,

*присвяченої 25-річчю утворення
Національного університету
«Одеська юридична академія»*

**м. Одеса
9 грудня 2022 р.**

«Завдання кримінального права в умовах надзвичайного стану». Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 25-річчю утворення Національного університету «Одеська юридична академія». Одеса, 9 грудня 2022 року. Укладачі: Є.Л. Стрельцов, В.П. Кедик. Відп. редактор Є.Л. Стрельцов. Одеса: ПРЦ НАПрН України, НУ «ОЮА», 09.12.2022. – 214 с.

У збірнику представлені тези доповідей та повідомлень, які були оприлюднені на міжнародній науково-практичній конференції «Завдання кримінального права в умовах надзвичайного стану», присвяченій 25-річчю утворення Національного університету «Одеська юридична академія», яка відбулась 9 грудня 2022 року на базі Південного регіонального центру Національної академії правових наук України та кафедри кримінального права Національного університету «Одеська юридична академія». Збірник розрахований на науково-педагогічних працівників, докторантів та аспірантів, магістрантів та студентів, практичних працівників, всіх, кого цікавлять сучасні проблеми кримінального права.

Відповідальний за випуск:
д.ю.н., професор Є.Л. Стрельцов

Тези друкуються в авторській редакції. Відповідальність за зміст поданого матеріалу несуть автори.

ЗМІСТ

<i>Ківалов С.В.</i> ВСТУПНЕ СЛОВО.....	8
<i>Стрельцов Є.Л.</i> КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО В УМОВАХ НАДЗВИЧАЙНОГО СТАНУ (ПРЕЗЕНТАЦІЯ КОНФЕРЕНЦІЇ).....	9
<i>Баулін Ю.В.</i> ОСОБЛИВОСТІ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ В УКРАЇНІ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ.....	12
<i>Музика А.А.</i> ВІЙСЬКОВОПОЛОНЕНІ: НОВОСТВОРЕНІ ПРОБЛЕМИ НА ТЛІ ЗАКОНУ УКРАЇНИ ВІД 28 ЛИПНЯ 2022 Р. № 2472-ІХ.....	16
<i>Вереша Р.В.</i> СУЧАСНІ АСПЕКТИ БЛОКЧЕЙН ТЕХНОЛОГІЙ В СИСТЕМІ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ.....	20
<i>Житний О.О., Бадюков Ю. В.,</i> КРИМІНАЛІЗАЦІЯ ПОГАНОВОГО ПОВОДЖЕННЯ З ВІЙСЬКОВОПОЛОНЕНИМИ (ПОРІВНЯЛЬНИЙ ВИМІР)	23
<i>Конопельський В.Я.</i> ДЕЯКІ ПИТАННЯ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА КОЛАБОРАЦІЙНУ ДІЯЛЬНІСТЬ.....	25
<i>Лихова С.Я.</i> КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ВОЄННОГО ЧАСУ ТА ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИХ НОРМ.....	28
<i>Мусієнко А.В.</i> ДЕЯКІ АКТУАЛЬНІ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВІ ТА КРИМІНОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ НЕЗАКОННОГО ПРОВЕДЕННЯ АБОРТУ ЯК НАПРЯМОК КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ НАДЗВИЧАЙНОГО СТАНУ.....	31
<i>Ступник Я.В.</i> ДО ПИТАННЯ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ.....	33
<i>Тіщенко В.В.</i> ПОНЯТТЯ ВОЄННИХ ЗЛОЧИНІВ: КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИЙ І КРИМІНАЛІСТИЧНИЙ АСПЕКТИ.....	36
<i>Heinrich, Bernd.</i> THE ISSUE OF “TRIAGE” IN GERMAN CRIMINAL LAW.....	38
<i>Харитонов С.О.</i> ВОЄННА БЕЗПЕКА ЯК СКЛАДОВА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ.....	42
<i>Чуваков О.А.</i> ДО ПИТАННЯ ПРО ОХОРОНУ ОСНОВ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ.....	44
<i>Вознюк А.А.</i> ПРОБЛЕМИ КВАЛІФІКАЦІЇ ДІЙ УЧАСНИКІВ ДНР/ЛНР ПІД ЧАС МІЖНАРОДНОГО ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ В УКРАЇНІ.....	46

Харитонов С.О.

*доктор юридичних наук, професор,
завідувач кафедри кримінально-
правової політики Національного
юридичного університету імені
Ярослава Мудрого*

ВОЄННА БЕЗПЕКА ЯК СКЛАДОВА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Згідно ієрархічної моделі потреб людини (станом, що обумовлює незадовільністю бажань та вимог суб'єкта, необхідних для його життєдіяльності, і спрямований на усунення цієї незадоволеності), яку запропонував американський психолог Абрахам Маслоу, потреба в безпеці займає другу ступень після фізіологічних (органічних) потреб людини. Чим багатше, різноманітніше, розвинене життя суспільства, тим більш розвинені потреби в тих чи інших цінностях та благах його учасників. [1; 262-269] Проте потреба в безпеці кожного суб'єкта завжди буде мати пріоритетне значення над соціальними, духовними та іншими потребами людини.

Серед науковців не має єдиної точки зору щодо формулювання такої безперечно важливої категорії як «безпека». Так В.А. Липкан характеризує безпеку, як конкретний стан захищеності будь-якої держави і її можливість протистояти змінам умов функціонування, як таким, які мають характер, що передбачається і/чи спонтанний. [2; 35]

Желібо Є. П., Заверуха Н. М., Запарний В. В. В своєму навчальному посібнику «Безпека життєдіяльності» вважають, що безпеку краще визначити як стан діяльності, за якого з визначеною ймовірністю виключено прояв небезпек або ж відсутня надзвичайна небезпека. [3; 18]

У свою чергу, Данільян О.Г., Дзьобань О.П., Панов М.І. репрезентують поняття національної безпеки як стан захищеності життєво важливих інтересів особистості, суспільства і держави, людства в цілому від внутрішніх і зовнішніх загроз, яка стала класичною та була використана законодавцем у вищезгаданому Законі України «Про основи національної безпеки України». [4; 9]

Вбачається, що безпека є не тільки станом захищеності суспільства, держави, індивіда, а й умовою, що впливає на життєздатність всього соціуму, на характер, спрямованість та якість його подальшого розвитку. Безпека з аксіологічної позиції (вчення про цінність) – це благо, цінність, яке виражає стан здійсненого буття як мети людських прагнень. Категорія «безпека», як стан захищеності суспільних відносин від різних загроз спричинення шкоди особі, суспільству, державі, а в деяких випадках, навіть, людству безперечно є цінністю і безумовно благом. [5; 67-75]

Національна безпека держави це відповідна цілісна та цілеспрямована система (сукупність) самостійних, ієрархічних елементів, а за своєю суттю підсистем з коригуючими взаємозв'язками та взаємозалежністю як в середні системи між її елементами, так і з навколишнім середовищем, що в подальшому емерджентні – утворюють нову якість.

Науковці поділяють національну безпеку держави на наступні складові: державна безпека, політична безпека, економічна безпека, воєнна безпека, технологічна безпека, екологічна безпека, гуманітарна безпека, демографічна безпека, інформаційна безпека, банківська безпека, інвестиційна безпека, продовольча безпека, енергетична безпека та інші.

Безумовно, одним з найважливіших структурних елементів національної безпеки держави є її воєнна безпека, тому що мова йде про існування держави як політичного інституту. В сучасних умовах, на тлі збройної агресії з боку Російської Федерації, воєнна безпека України є найголовнішою метою та завданням нашої держави.

Закон України «Про національну безпеку України» дає визначення воєнної безпеки - захищеність державного суверенітету, територіальної цілісності і демократичного конституційного ладу та інших життєво важливих національних інтересів від воєнних загроз. Поняття «захищеності» розуміється не лише як стан відсутності відповідних загроз, а й наявність діючого механізму реагування на появу таких загроз. Мова йде про такий стан держави при якому Збройні Сили України та інші військові формування створені відповідно до закону здатні своєчасно виконувати завдання по захисту держави від можливої воєнної агресії. Цей стан залежить від ступеню боєздатності України, який в свою чергу складається з наступних елементів:

1) Бойова готовність воєнної організації України, під якою розуміється сукупність органів державної влади, військових формувань, утворених відповідно до законів України, діяльність яких безпосередньо спрямована на захист національних інтересів України від зовнішніх загроз. [6; 95-106] Основними показниками бойової готовності є стан укомплектованості особовим складом, озброєнням та військовою технікою, а також високий рівень бойової підготовки військ, який базується на принципі єдиноначальності.

2) Належне функціонування органів державного та військового управління, що забезпечує їх здатність здійснювати збройний захист України.

3) Військово-економічна готовність держави, а саме можливість підтримання військово-економічного та військово-технічного потенціалу на рівні здатності дати належну відсіч потенційному агресору.

4) Мобілізаційна готовність держави для швидкого розгортання мобілізаційного резерву. [7; 129-134]

Ці елементи впливають на стабільність держави, мінімізують або взагалі нейтралізують воєнні загрози, дають можливість зміцнення інших сфер діяльності суспільства, підтримуючи тим самим його життєдіяльність. Для створення стану захищеності держави потрібно усвідомлювати кількість та якість зовнішніх загроз, сформулювати концепцію воєнної безпеки з урахуванням її цілей та завдань, підтримувати на належному бойовому рівні воєнну організацію держави.

Список використаних джерел:

1. Panov N., Kharytonov S., Haltsova V. Object of criminal offence: modern interpretations // Journal of the National academy of legal sciences of Ukraine, 2021 № 4
2. Ліпкан ВА. Безпекознавство: Навч. посібник.-К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2003- 208 с.
3. Желібо Є. П., Заверуха Н. М., Запарний В. В. Ж516 Безпека життєдіяльності: Навч. посіб. / За ред, Є. П. Желібо. 6-е вид. - К.: Каравела, 2008. - 344 с.
4. Данільян О.Г., Дзьобань О.П., Панов М.І. Національна безпека України: сутність, структура та напрямки реалізації. - Харків: «ФОЛПО», 2002. - 296 с.
5. Панов М.І. Вибрані праці з проблем правознавства. – Харків: «Право», 2020. – 1160 с.
6. Харитонов С.О. Кримінальна відповідальність за військові злочини за кримінальним правом України. – Харків: «Право», 2018. – 328 с.
7. Харитонов С.О. Щодо деяких питань воєнної безпеки (військові злочини та безпека держави).// Матеріали панельної дискусії III Харківського міжнародного юридичного форуму 26.09.2019 р.